

Jacobus special

MAGAZINE VAN DE ROOMS-KATHOLIEKE PAROCHIE DE GOEDE HERDER MAASSLUIS VLAARDINGEN SCHIEDAM • PINKSTEREN 2015

Jacobuskerk viert 125-jarig bestaan

Van Jacobsschelp tot musical

De St. Jacobuskerk in Schiedam-Noord (Kethel) bestaat 125 jaar. Dit jubileum wordt in de maand september met een feestelijk programma gevierd. Tijd voor een kort gesprek met de voorzitter van de jubileumcommissie Hans Rombouts.

tekst en fotografie **Theo Reyman**

*Wij willen
de kerkge-
meenschap
vitaal
houden*

Wat gaat er allemaal gebeuren dit jaar?

De activiteiten zijn heel gevarieerd. Zo komt er een Jacobusdiner-met-de-buren, maar ook een pelgrimsavond. We gaan genieten van een Jacobusmusical en natuurlijk is er een optreden van muziekvereniging St. Radboud, waarmee de kerk een warme relatie onderhoudt.

Hoe staat de Jacobuskerk er na 125 jaar voor?

De trend is wel duidelijk. De vergrijzing is alom, ook in het bisdom Rotterdam en in parochie De Goede Herder. Het aantal kerkbezoekers neemt gestaag af, evenals het aantal

priesters, hoewel we in De Goede Herder een pastoraal team hebben dat z'n uiterste best doet.

Ook de kerkbijdragen nemen af, dus financieel wordt het ook wat minder.

En het gebouw zelf verdient de nodige aandacht. Hoe doen jullie dat?

Gelukkig hebben we een heel grote groep vrijwilligers, waardoor we allerlei activiteiten kunnen ontwikkelen, zoals het bijhouden van de tuin, het schoonhouden van de kerk en het opknappen van de pastorie.

De Jacobuskerk is ruim tien jaar geleden

grondig gerestaureerd. De buitenkant moest worden opgeknapt; de toren stond bijna op instorten. Ook de glas-in-loodramen zijn hersteld. Toen dat achter de rug was hebben we het interieur aangepakt, zodat het hele gebouw weer prima in orde is.

De pastorie hebben we ook opgeknapt. Zo is het casco gerestaureerd. Het Jacobusgilde heeft de twee grote kamers helemaal opnieuw ingericht. Het is nu heel aantrekkelijk geworden om deze ruimtes tegen een redelijke vergoeding beschikbaar te stellen voor allerlei activiteiten, zoals een familiereünie of een bijeenkomst na een rouw- of trouwdienst in de kerk.

Hoe ziet de toekomst er uit voor de Jacobuskerk?

Wij willen de kerkgemeenschap vitaal houden. Het is belangrijk om de groep vrijwilligers in stand te houden en om jongeren naar de kerk te krijgen. Onder andere de Pastoraatsgroep werkt hier aan, samen met het basisonderwijs in Schiedam-Noord. Met onze jubileumviering hopen we ook mensen op bezoek te krijgen die hier anders nooit komen. Niet alleen uit de eigen omgeving, maar

uit geheel Schiedam. De parochianen van de Waterweg-gemeenten zijn bijzonder welkom!

Wil je nog iets meer vertellen van de Jacobus-feestweek?

Wij willen een breed publiek betrekken bij deze feestweek. Daarom hebben we ook aan de direct-omwonenden gedacht, die met regelmaat onze klokken horen luiden. We nodigen zo'n veertig bewoners uit voor een diner. Ik kan verklappen dat er Jacobsschelpen op het menu staan. Dat is zaterdag, 5 september. Op zondag is er dan een feestelijke viering met de pastores Charles Duynstee en Kees Koeleman als voorgangers. Op woensdagmiddag organiseren we een sportieve speurtocht voor de kinderen. Op vrijdagavond – ik kan niet alles opnoemen – hebben we een dubbele presentatie van de Pelgrimage naar Santiago de Compostella. In het weekend (Open Monumentendagen!) kunnen bezoekers de speciale Jacobusmusical bewonderen. Die afsluiting valt samen met het nationaal kampioenschap 'Tonnetje steken', dat muziekvereniging St. Radboud jaarlijks organiseert en waar veel mensen uit Schiedam en wijde omgeving op afkomen. 🌍

Hans Rombouts

Feestprogramma

Zaterdag 5 september	15.00 – 17.00 uur	Optreden muziekvereniging St. Radboud en lezing over de historie van de St. Jacobuskerk door Ruud Poels
	19.00 uur	Jacobusdiner voor burens van de kerk
Zondag 6 september	11.00 uur	Feestelijke eucharistie met Charles Duynstee en Kees Koeleman. Aansluitend informele ontmoeting in de kerk
Woensdag 9 september	15.00 uur	Speurtocht kinderen rondom Jacobuskerk
Vrijdag 11 september	20.00 uur	Pelgrimsavond. Monique Walrave presenteert het Jacobusgenootschap en Gerard Hanselaar vertelt over zijn camino
Zaterdag 12 september	11.00 – 16.00 uur	Open Monumentendag
	15.00 – 16.30 uur	Jacobusmusical door Kees Posthumus
Zondag 13 september	11.00 uur	Afsluitende eucharistieviering met feestlied uit 1890
	12.00 – 16.00 uur	Open Monumentendag
	12.00 – 18.00 uur	Optreden muziekvereniging St. Radboud met aansluitend Nationaal kampioenschap Tonnetje steken
Doorlopend		Foto-expositie Kijk op 125 jaar Jacobuskerk

In 1262 al een Jacobuskerk

De kerk van de Heilige Jacobus de Meerdere in Kethel (Schiedam-Noord) is het stenen centrum van de huidige geloofsgemeenschap. De geschiedenis van deze geloofsgemeenschap begint echter al vele eeuwen geleden! Leo Festen ging op onderzoek uit.

door **Leo Festen**

Het begon allemaal met de Angelsaksische monnik Willibrord (658-739). Hij bracht in deze streek het christendom. In Flardinge stichtte hij een kerk. Later komen daar kapellen bij aan de Schye en de Harago, het latere Overschie en Harga. Uit een Latijns geschrift van vóór 993 blijkt dat Flardinga, Hargan en Schye zijn geschonken door graaf Arnoud aan de benedictijner abdij van Egmond.

De naam Kethel komt voor het eerst voor in een lijst van bezittingen van deze abdij uit 1083 als Harga sive (of) Ketel. In 1262 staat in Kethel voor het eerst een parochiekerk ver-

meld onder de naam van H. Jacobus de Meerdere. Na overstromingen in 1164 en 1248 zijn de dijken verlegd en verplaatste het gehucht Kethel zich met de Jacobuskerk noordwaarts naar de huidige plaats van de Dorpskerk in Kethel.

Ouder dan Schiedam

Een oorkonde uit 1250 vermeldt: 'Nieuwendam was toenmaals een gehucht van de Kettel, toekomende aan de Heeren van Wassenaar, aan het eind van de Scye, daar die kreek in de Merwe (Maas) uitwatert en aldaar een nieuwe dam gelegd was'. Nieu-

*Een
schuilkerk
in een
boerderij*

wendam werd later Schiedam. Het lijkt dus dat Kethel ouder is dan Schiedam. Een aanwijzing hiervoor is ook dat het St. Ursulaconvent in Schiedam, na een brand in 1428, toestemming moest krijgen voor de herbouw, van de pastoor van de Kethelse St. Jacobuskerk.

Bij de reformatie gaat deze Jacobuskerk in 1591 over in handen van de Nye Leer: de Calvinisten. Noodgedwongen verplaatsen de parochianen van de Jacobus zich deels naar een kapel in Zouteveen en deels naar een schuilkerk in een boerderij op de hoek van wat nu de Kerkweg en de Joppelaan zijn. Deze schuilkerk houdt stand tegen de verdrukking in. In 1743 protesteert de dominee nog tegen de verbouw van deze 'Oude paepse kerk' maar krijgt te horen dat dit al officieel was toegestaan.

Te bouwvallig

In de Franse tijd komt ook hier officieel de scheiding van kerk en staat. De Jacobuskerk in Kethel krijgt als een van de eerste gemeenten in 1820 een katholieke begraafplaats. Hier begint geleidelijk de verbouw van de schuilkerk (die op zolder was) tot kerkgebouw. De kerk ging in 1743 naar de begane grond en in 1754 komt er een orgel. In 1787 werd het rieten dak vervangen door pannen en in 1821 werd

er zelfs een toren op de kerk geplaatst. In 1834 werden de kleine ramen uitgebroken en kwamen er aan elke zijde zeven hoge toogramen. Dan zijn er in 1888 ineens plannen voor een nieuwe kerk. De oude is te klein en te bouwvallig. In 1889 wordt de eerste steen gelegd op een terrein tegenover de kerk en op 4 mei 1890 kan de neo-romaanse kerk van architect A.C. Bleijs plechtig worden ingewijd. De oude kerk wordt afgebroken om op die plaats een paardenstal te bouwen voor de bezoekers van de kerk. Dat is nu het ontmoetingscentrum de Werf, waar 's zondags na de Mis koffie wordt gedronken. 🍷

Tekening van de voorganger van de huidige Jacobuskerk; aanvankelijk een schuilkerk op zolder, later een heuse kerk met toren en toogramen.

Heilig Hartfeest 1957

Het wierookvat in het kippenhok

Vijftig jaar was hij koster in de Jacobus, Mari van Veen. Natuurlijk heeft hij veel te vertellen. We laten hem graag zelf aan het woord.

door **Cobie Blok en Marga Huiskens**, Jacobusgenootschap

Hoe begon het allemaal? Op 1 december 1964 begon 'Mari' (zoals velen hem kennen) officieel als koster in de St. Jacobuskerk. Hij was daarvoor gevraagd door kerkmeester Jan van der Meer. Mari kwam niet uit de lucht vallen. In die tijd hielp hij al koster Henk Lansbergen. Ook bij diens voorganger, de heer Soeters, verrichtte hij hand en spandiensten, bijvoorbeeld bij het uitdelen van het wijwater op Paaszaterdag. Het wijwater zat in een grote ton en werd door de mensen in flessen en melkkannetjes mee naar huis genomen.

De kinderen stoven gillend weg!

Een ladder het graf in

Het werk van de koster was veelomvattend. Zo beheerde Mari ook de begraafplaats tegenover de kerk en delfde hij de graven. In het begin groef hij op het kerkhof drie graven diep. Later – door de verhoging van het grondwater – werd door hem maar twee graven diep gedolven. Als jongeman kon hij altijd gemakkelijk de diepe kuil weer uitklimmen. Wat ouder geworden nam hij altijd een ladder mee het graf in. Als er een begrafenis gepland stond, begon hij 's morgens om half zes te graven. 'Het was zwaar werk en helemaal als het gevoren had', vertelt Mari. 'Ooit heb ik met een pikhouweel het gat moeten uithouwen. Toen ik in de diepte van het graf bezig was, kwamen er kinderen spelen op het kerkhof en moest ik kuchen. De kinderen stoven gillend weg! Toen ben ik ze achterna gerend om ze gerust te stellen. Maar wel met de boodschap dat het kerkhof toch echt geen kinderspeelplaats is'.

Ontroerend is het verhaal van Mari uit de tijd dat te vroeg geboren – of bij de geboorte overleden – baby's net buiten het kerkhof aan de

rand moesten worden begraven. Hij kon dat niet over zijn hart verkrijgen en heeft deze kindertjes altijd binnen de kerkhofruimte bijgezet.

Blauw van de rook

Het kosteren in de kerk beperkte zich niet tot twee missen per werkdag, drie missen op zondag en een lof en later nog een Woorden communieviering op zaterdag. Tussendoor waren er huwelijksvieringen, werden er doopsels toegediend en uitvaarten gehouden. Daarenboven verzorgden Mari – en niet te vergeten zijn vrouw Riet – koffietafels na uitvaarten en partijen en voorzagen zij de leden van de muziekvereniging St. Radboud van drankjes tijdens repetities en uitvoeringen. Ook waste Riet de altaardwalen en de kelkdoekjes.

Een mooie anekdote gaat over het wierookvat, dat bij begrafenissen in het aangrenzende kippenhok werd klaar gehangen. Als het wierookvat bij de hand moest zijn, werd het uit het kippenhok geplukt. Het hok zag dan blauw van de rook en de kippen scharrelden amechtig rond. Het zullen wel aromatische eieren geweest zijn, die de kippen daarna legden...

Tot slot wil Mari kwijt, dat de mensen in de kerk nooit kou geleden hebben, zolang hij koster is geweest. Ook is er nooit iemand gevallen over gladde tegels of heeft hij ooit de deur te laat opengedaan. Kortom, hij is altijd plichtsgetrouw en met veel plezier koster geweest. In gedachten is hij nog steeds koster en hij is altijd beschikbaar voor advies. Momenteel laat Mari's gezondheid te wensen over, maar als hij weer voldoende is opgeknapt, zal zijn gouden kosterfeest met luister worden gevierd. 🍷

Verbond tussen Jacobus en Radboud

Het begon met de bouwlieden

Vanuit Limburg kwam de muziek naar Kethel. Bij de bouw van de Jacobus waren Limburgers betrokken. Ze metselden én trompetterden... met grote gevolgen.

door Marga Huiskens

Radboud na 126 jaar nog steeds 'thuis' in de Jacobuskerk

Het verhaal zingt rond dat er ook zonder de bouw van de nieuwe St. Jacobuskerk in 1890 in Kethel wel een muziekvereniging zou zijn opgericht. Immers, tal van muziekverenigingen hebben een oprichtingsdatum van rond de vorige eeuwwisseling.

Oprechte Kethellappers geloven echter dat harmonie St. Radboud niet zonder de kerk van de grond zou zijn gekomen. Hoe dan ook, de muziek zat hier op een heel bijzondere manier in de lucht!

Het begin van de Radboud

De binnenmuren van de Jacobuskerk zijn opgetrokken uit mergel. Deze steensoort kwam per vlot over

Zuid-Limburg lid van een fanfare en brachten hun instrumenten mee, om hun *embouchure* (blaasconditie) op peil te houden. Elke avond na het werk laten ze hun instrumenten schallen.

Begrijpelijkerwijs blijven die broederlijke muziekkunsten niet onopgemerkt. De verstrooiende klanken komen de toenmalige pastoor Koevoets ter ore. Wie er ook wel oren naar heeft, is de uit België afkomstige Jacobus Jozef Verspeek. Hij kent het fenomeen fanfare uit zijn geboorteland en is een man van gewicht in het Kethelse. Samen met Pastoor Koevoets geeft hij de aanzet tot het oprichten van een muziekvereniging. De beide heren hebben uiteenlopende redenen om

zo'n muziekvereniging van de grond te tillen, maar de oprichting wordt op 29 november 1889, de feestdag van de H. Radboud, in goede harmonie, een feit.

Een nieuwe school

Onmiddellijk moet er driftig gerepeet worden, want op 4 mei 1890 - de vooravond van de inwijding van de splinternieuwe kerk - vindt de première van het eerste optreden van Radboud plaats. Dit ter gelegenheid van de aankomst van monseigneur Bottemanne, de bisschop van Haarlem, die de volgende dag de kerk zal inwijden. Ook bijna onmiddellijk werpen de verrichtingen van het korps zijn vruchten af, want van 1891 tot 1902 wordt de helft van de netto-opbrengsten van de uitvoeringen, bestemd voor een nieuwe school. Deze St. Jacobusschool - in 1892 gebouwd op de hoek van de Kerkweg en de Joppelaan - ontvangt als bijzondere school geen subsidie van het rijk, en kan financiële ondersteuning wel heel erg goed gebruiken.

Eeuwige melodie

Ook gedurende de vorige eeuw blijft de band tussen kerk en korps stevig. Er zijn natuurlijk allerlei profane optredens, van festivals tot jubilea, van Oranjefeesten tot concoursen. Maar Radboud geeft bij allerlei kerkelijke feestelijkheden zoals processies, bedevaarten, inhuldigingen van neomisten en plechtige missen, ook acte de présence. Tot op de dag van vandaag voert de muziekvereniging St. Radboud in de Jacobuskerk uitvoeringen uit en blijft de eeuwige melodie tussen St. Jacobus en St. Radboud klinken. 🎵

De route laat niemand

Bij Jacobus denken we ook aan de pelgrimsroute naar Santiago de Compostella. Is dat dezelfde Jacobus als die van de kerk? Jazeker! Wilt u de route gaan lopen? Het Jacobusgenootschap helpt u op weg!

door **Monique Walrave**, bestuurslid

De motivatie is meestal spiritueel

Een enkele keer belt er een 'beginnend' pelgrim aan bij de Jacobuskerk in Kethel, Schiedam-Noord. Of hij een stempel kan krijgen.... Het is niet wijd en zijd bekend, maar de 125-jarige Jacobuskerk ligt op de route naar het bekende Spaanse bedevaartsoord Santiago de Compostella, en een stempel is hier dus verkrijgbaar.

Speelt u met het idee om een keer naar Santiago te lopen of te fietsen? En u weet eigenlijk niet waar te beginnen en wat te verwachten? Dat is begrijpelijk; velen lopen met die vage plannen rond, en weten niet hoe ze het aan moeten pakken. Allerlei informatie kunt u krijgen van het Nederlands Genootschap van Sint Jacob. Dit werd opgericht op 25 juli 1986, de naamdag van Sint Jacob, en is gevestigd in Utrecht. Het Genootschap telt inmiddels ruim 13 duizend leden die u allemaal zijn voorgegaan op hun tocht naar Santiago de Compostella.

Hospitalero's

In Utrecht en op enkele andere plaatsen in Nederland staan informanten, allen vrijwilligers, klaar om u wegwijz te maken over de route of 'camino' die u kunt lopen of fietsen, de uitrusting die u nodig hebt, wat u

onderweg kunt verwachten en wat nodig is om in Santiago de oorkonde of compostella te verkrijgen. Bovendien heeft ons Genootschap bij het Pelgrimbureau in Santiago de *Huiskamer van de Lage Landen* ingericht, waar u op verhaal kunt komen.

Als lid van het Genootschap kunt u in Nederland deelnemen aan de regionale en landelijke activiteiten, waarop leden hun ervaringen met elkaar uitwisselen. Het kwartaalblad *Jacobsstaf* wordt door velen gewaardeerd en de maandelijkse Nieuwsbrief *Ultreia* houdt u op de hoogte van actueel nieuws. Internationaal speelt het Genootschap een belangrijke rol door het contact met verschillende Spaanse organisaties en andere genootschappen in Europa en Amerika. Bovendien zijn vrijwilligers van ons genootschap actief in de pelgrimsherberg van Roncesvalles. Zij worden zeer gewaardeerd als *hospitalero's*.

Buen camino

Wellicht vraagt u zich af waarom mensen naar Santiago de Compostella lopen of fietsen. De motivatie is heel divers, meestal spiritueel en religieus, soms ook sportief. Uit de vele getuigenissen blijkt dat de *camino*

onberoerd

Beeld van de pelgrim in Burgos

geen enkele pelgrim onberoerd laat. Allen worden gegrepen door de schoonheid van de natuur, de ontmoetingen onderweg en de confrontatie met zichzelf.

Wie weet, staat u op een dag met rugzak en 'uitzwaaiende achterblijvers' in de Jacobuskerk, om uw eerste stempel te ontvangen op uw pelgrimstocht naar Santiago.

Buen camino! 🌍

Wilt u de eerste stap naar 'uw camino' zetten? Neem dan contact op met het Nederlands Genootschap van Sint Jacob, Janskerkhof 28A, 3512 BN Utrecht, www.santiago.nl. Op de website vindt u alle gegevens en de openingstijden van het informatiecentrum.

